

Česká psychologie byla až do r. 1945 pod přízným vlivem idealistické a úpadkové psychologie německé; velký vliv, především v tak zv. psychologii aplikované (psychotechnice), měla i americká reakční psychologie. Tento stav způsobil, že do konce 1945 nebyly prakticky v psychologii marxistické kádry.

K nejrozšířenějším buržoasním směrům v české psychologii patřila pedologie, jejíž stoupenci (C. Stejskal) a j. značně ovlivňovali široké masy učitelů a sociálních pracovníků. Ač byla pedologie, zvláště v posledních letech u nás z hlediska zásad sovětské psychologie ostře kritizována, přece její přežitky dosud nevymizely a objevují se dosud v některých institucích.

Testovací metody byly u nás dále rozšířeny v četných institucích, zabývající se psychotechnikou, zvláště v poradnách pro povolání. Na základě psychotechniky pracoval především Československý ústav práce. Rovněž pedagogické katedry, především pod vlivem univ. prof. dr. V. Příhody, vychovávaly učitele v duchu testovacích metod. Četní stoupenci těchto psychotechnických metod v psychologii, jak univ. prof. dr. J. Doležal, bývalý ředitel Československého ústavu práce, nebo univ. prof. J. Stávek, se stavějí nyní k psychotechnice kriticky.

Psychotechnika a její metody jsou dnes všeobecně odmítány, avšak dosud se objevují její četné přežitky především proto, že u nás dosud nebyla provedena důsledná a všestranná kritika a sebekritika.

Nové instituce, na nichž je psychologie pěstována, především pražský Výzkumný ústav pedagogický (ředitel prof. Dr. J. Váňa), pracují již v duchu marxistické sovětské psychologie. Rovněž Československý ústav

práce hledá nové metody, odpovídající potřebám socialismu.
(Dr. Ryhlík).

Mezi českými psychology byla dále rozšířena reakční hlubinná psychologie, na příkl. MUDr. Desuzkov, Haas a jiní, především psychoanalýza. Její stoupenci jsou jednak lékaři-psychiatři a kteří sáňšeji své nevědecké názory i do pracovní hygieny (tak zv. pracovní neurosy; jednak se psychanalytickým názorům hlásili někteří psychologové. Vliv psychoanalýzy se projevuje i v umění. V posledních dvou letech byla u nás provedena zásadní marxistická kritika psychoanalýzy, jak v lékařství, tak v psychologii (MUDr. C. Michalová, která způsobila, že psychoanalyticky se svými názory otevřeně nevystupují, dosud však neprovedli veřejnou sebekritiku. Četné stopy zanechala u nás i německá typologie, především biotypologie (Kretschmer a j.) Její reakční učení, které je v zásadním rozporu s pavlovským nervismem, se projevuje nejen v samotné biologii, nýbrž v psychologických a pedagogických učebnicích (doc. Dr. J. Vaňek)

[28]
V roce 1950 byla biotypologie u nás rovněž podrobena kritice v souvislosti vědeckým zasedáním Akademie věd SSSR a Lékařské akademie věd, věnovaným diskusím o Pavlově učení o vyšší nervové činnosti. K biotypologii i psychoanalýze ~~se~~ se nyní kriticky s hlediska marxismu staví univ. prof. Dr. V. Tardý.

Značně rozšířena je u nás idealistická tvárová psychologie, k jejíž stoupencům patří r. 1945 zemřelý doc. dr. F. Kratina, autor učebnice "Psychologie", slovenský psycholog prof. dr. A. Jurovský, prof. dr. M. Bostona, ^{han} doc. dr. Kolaříková a j. Centrem tvarových psychologů je Masarykova univerzita v Brně. Pod částečným vlivem tvarové psychologie je i brněnský psycholog prof. dr. V. Chmelář. Rovněž tvarová psychologie byla u nás podrobena marxistické kritice.

učile My si
podrobovat
... hie

Behaviorismus, jehož propagátorem v pedagogice a psychologii byl u nás V. Příhoda, je u nás vlivem důsledné kritiky na ústupu a učitelé, kteří jim byli ovlivněni, začínají pracovat novými metodami socialistické pedagogiky a psychologie.

Česká buržoasní psychologie byla až do našeho osvobození Rudou armádou, jak vyplývá z předcházejícího přehledu odrazem stavu psychologie v západních buržoasních státech. Teprve po květnové revoluci r. 1945 začaly do ní zvolna pronikat dialekticko-materialistická hlediska díky tomu, že jsme se mohli opřít o sovětskou pokrokovou a skutečně vědeckou psychologii.

Úkoly, které jsme si na cestě budování vědecké marxistické psychologie cílevědomě postavili, je možné rozdělit do tří skupin. Za prvé bylo nutno obohatit naši psychologii překlady základních děl sovětské psychologické vědy a tím umožnit našim vědeckým pracovníkům, učitelům, vychovatelům a vůbec celé ~~školské~~ veřejnosti seznámit se s vymoženostmi sovětské psychologie. Vyšly překlady "Psychologie" Kornilova, Sainova, Těplova (r. 1948), učebnice "Psychologie" B. M. Těplova r. 1948, studie B. M. Těplova "Třicet let sovětské psychologie" a "Schopnosti a nadání"; připravuje se vydání překladů těchto prací: Levitov "Pedagogická psychologie," sborník psychologických studií ze Sovětské pedagogiky a. j.

Za druhé jsme se snažili studiem a články o sovětské psychologii propagovat sovětskou psychologii a kritizovat psychologii buržoasní. Tyto studie a články vycházely v časopisech Nové myšl., Tvorbě, Pedagogické revue, Věda a život, a. j. (Čeští psychologové, kteří nemají samostatný psychologický časopis (časopis Psychologie byl r. 1990 zastaven), publikují pravidelně v Pedagogické

z časopisů
V =

revui.) V současné době plní úlohu propagátora sovětské psychologie psychologický bulletin Československo-sovětského institutu, vydávaný jednotně s bulletinem pedagogickým.

Za třetí pokládáme za svůj přední úkol samostatnou tvůrčí vědeckou práci v oboru psychologie. Samostatná vědecká práce publikovali : prof. Dr. V. Chmelář : Utváření volných kresebných pohybů u dítěte v raném věku, časopis Psychologie 1947 - 1948, studie ; prof. Dr. V. Tardý ; Osobnost jako jednota protikladů čas. Psychologie ,1949, č. 6, studie ; doc. Dr. J. Linhart: Americký pragmatismus, převážně filosofická publikace 1949. Vliv prostředí a výchovy na duševní vývoj dítěte, 1950,

Dále jsou některé práce rozpracovány : Psychologický seminář pedagogické fakulty v Praze zpracovává kolektivně práci : "Osobnost o socialistické společnosti", která bude dohotovena r. 1951 (Doc. Dr. J. Linhart, prof. dr. V. Tardý, asistent L. Šulc a. j.); asistent dr. J. Čáp připravuje studii o sovětské psychologii ; asistent Šulc připravuje studii : " Teorii duševního vývoje dítěte.

Čeští psychologové usilují dále o to, aby podle zásad stanovených sovětskou vědeckou diskusí o Pavlovově učení, vytvořili u nás pavlovskou psychologii a pracují na aplikaci Pavlova učení v psychologii a pedagogice. V tomto oboru je připravována studie " Theorie odrazu v psychologii, fyziologii a pathofyziologii vyšší nervové činnosti " (asistent MUDr. M. Horváth aspirant MUDr. C. Michalová a doc. Dr. J. Linhart).

Ačkoliv se snažíme plnit vytčení a budovat u nás dialekticko-materialistickou psychologii , jsme si vědomi, že mnohé nebylo dosud vykonáno tak dokonale, jak by bylo třeba. Přejeme si, abychom

navázáním těsnějších styků se sovětskými psychology a především návštěvou jejich laboratoří a pracovišť v SSSR mohli odstranit své nedostatky a zdokonalit svou práci.

Starba:

I.
II.

Dědichů z doby I. rep. Krjci + celost. psychan. behav.
" z doby skupace (rasismus) Machotka
Slejškal
obciv HJ

III.

1945-8 (Vysoká škola) (Ústava) obnova

Přechodem ~~obciv~~ sloužil funkcí (I., II)

Začátky sítě marxistických kádrů: nejasnosti, snaha aplikovat obecní these dial. mat.

Marx: dus. a morál
" : společen. záležit. psych. anglym atp.

Neměli jsme prof. - ment.

IV. Únor 1948

Outle vs. štá - ideolog. řízení outle

Reforma
Přechod nových kádrů učít,

Československo - sovětský vztah

Posudky .

Prošim členy psychologického oddělení ČSI, aby pokládali tento referát o stavu české psychologie pouze za náčrt a aby jej podle svého uvážení doplnili; především prošim, aby nepokládali seznam jmen českých psychologů za úplný. Uváděl jsem z psychologů, působících před rokem 1945 jen ta jména, která mají bezprostřední vztah k dnešnímu ustánu stavu české psychologie; zcela nedostatečný je seznam samostatných vědeckých prací, především prací připravovaných, o nichž pochopitelně nemám úplný přehled a uvádím proto jen práce z mého bezprostředního okolí. Z tohoto důvodu je třeba tento referát i referáty, které vyhotovili ostatní soudruzi pokládat za důvěrné.

Dr. J. Lánhart,
předseda psychol. oddělení ČSI.